

Foaie

pentru

mente, inimă și literatură.

Sub redacția

lui

GEORGIE BARICZ.

Anul al 9lea.

B R A S H O V.

1846.

In priv. tipografie a lui Joan Gött.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 192

Sibiu
7.10

~~PROF~~

070010

Lève les yeux; ici est le travail, la tâche à remplir; ailleurs est le repos, le vrai joie, la récompense certaine du devoir accompli jusque au bout.

F. De La Mennais.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Джесетпареа матеріілор кьпрінсе дн ачеасть фбіе.

	Нрѣл фбіей		Нрѣл фбіей
Кап 13 дін картеа Длѣі А. de Gerando,		Дешетпареа	20
Ротънїї	1. 2. 3. 4	О сченъ дін цара віетъцілор	21
Фрагменте дінтро повелъ дитігълатъ		Фата лѣі Кїріак	21
кълъгърїца	1. 2	Ротънїї дн пѣтъптъл рецеск	21
Квїнте де тългъїере пентрѣ редакторї	1	Молдо-ротънъла ла Парїс	22. 23. 24. 25. 26
Бїстрїца (Монастрїеа дн Цара ром.)	2. 3	Ѓнїверсалъл інстїтѣт де пѣстраре дн	
Дін Архїва Алвїнеї, квїнте адънате		Вїена	22. 23. 24. 25. 26
3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12		Префадъ ла Манъалъла де фїлософїе а	
Половрачї	4	лѣі Delavigne	23
Фїлософїе соціалъ деспре едѣкація тѣ-		О тїкъ прегѣтїре дѣпъ D. Шаффарїк	24
телор де D. Aimé Martin	4. 5	Поезіа	27. 28. 29. 30
Тїсмана	5	Фонотїпіе	27
Копїе дѣпъ тестаментъла лѣі Нік. Сїм	5	Дѣтнѣртъшїрї дін сфера медїкъ	27. 28. 29. 31
Рефлексїї ла дескрїереа ротънїлор прїн		Партїделе челор алвастрїї шї а челор верзї	28. 29
D. A. de Gerando	6. 7	Sulzer деспре ротънї	30
Копїе асетеенеа дѣпъ зп хрїсов дела 1396	8	Dickens ла дѣтнѣрїереа премїїлор дн	
Фълъгърашъла (дескрїереа лѣі)	8. 9	Рѣтнїк	31. 32
Дін їгїнераръла Длѣі Болїак	9	Ѓн проїект пентрѣ тїпърїереа де кърцї	31
Ѓн поѣ попор ромън	10	Мошїї, Маїѣ	31
Трѣсъръ де рекъноїїнцъ	10	Че есте варварїа?	32. 33. 34
Самъїл Клаїн	10	Термометръла аторълѣї ла фетїце	32
Істріана	11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18	Ѓн фрагмент дін їсторїа вісерїчеаскъ а	
О провъ дін лїтва поастръ	11, 12	ротънїлор	33. 34
Мїжлок де а днвѣда скрїсоареа кѣ маї		Тїпърї де кълъторїе	35. 36. 37
шълатъ днлесїре	12. 13	Кореспондїнцъ, деспре кълъгъра кълъгъ-	
Совор вісерїческ	14	рїлор	35. 36. 37. 38. 39
Протопопїї	15	Dictionarїѣ латїно-ромън	35
Тетера, козакъла	16	Дела 1796 пълъ ла 1816	35
О адѣтврїере деспре крещереа попорълѣї		Лавда алънълѣї	35
De ротънїї Істріей	18. 19	Liniamente de а ле векеї арістокрації	
Історїа пропрїетъдїї, о прївїре фїлосо-		франдозецї	36
фїкъ	19. 20. 21	Хъртїїле де стат	36

Tinerimea și patria, дѣпъ Мішелет	37	Пентрѣ исторія вісерічеаскъ днцііндаре	45
Noi de noi	38	Скъртъ исторіе деспре днчензтѣл Вер-	
Прове де традѣчере дін Корнеліѣ Непоте	38	шензлѣі ші ротъніі лѣі	46
Din masinile lui Friderik II.	38	Ѣн къцііг археолоіік	46
Цѣранзл дн Франца	39	Днцііндаре деспре тіпѣріреа къвѣнтъ-	
Din Magazinul istorik, капете дела Радѣ		рѣлор вісеріченці	46
Гречеанѣ	40	Рецеле пѣмѣнтзлѣі	47
Ѣтеле датѣрї исторіче пентрѣ Полонія	40	Ораціе ла чігіреа класіфікаціілор дн Блаж	47. 48
Чева деспре лімба ротълѣ	40. 41	Елеганца, ростѣл лімбеі ротъле	48
Ѣн естракт дін статістіка Сербіеі	40	Кѣвѣнт школоастік зіс дн 29. Ізніе 1846	
Peel	41	de I. Maioreckъ ла Краіова	49. 50. 51
Літератѣрѣ исторіко-політікѣ, деспре ке-		Исторія знеі пене	49
незіатѣрї	41	Афорістї пентрѣ пѣстрареа съпѣтъдїі	50
Хрісов ал лѣі Бела IV. 1247	42	Лінса ші оіеа	50
Daniil O'Connell	42. 43	Пентрѣ зн лесікон ла Іанї	51
Деспре слове ші лігере	43	Лѣцѣрна ла Ромаїї	51
Добъ докѣменте де таре днсемѣтате	43	Meditație ла капетѣл анѣлѣі 1846	52
Ѣн дат маі поѣ ла исторія вісерічеі ро-		Деспре дрептѣл пѣвлік ал цѣреі ротъле	52
тъле	43		
Брзчеа лѣі Шерван Кантакзінѣ, пѣсъ			
лѣнгѣ Віена дн а. 1683	44	Афарѣ де ачестеа маі е ші зн фрзтос пѣ-	
Ѣтеле опініі політіче а ле лѣі Іосіф II.	44. 45	тѣр де поезїі, към ші алте въкъдїі просаіче а-	
De călătoria mșicală	44. 45	тѣрзнте префірате прін чеі маі мѣлді Нрї.	

центръ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 1.

Marti, 1. Januarie

1846.

КАП АЛ ТРЕЙСПРЕЗЕЧЕЛЕА ДИН КАРТЕА D. A. Gerando. Ромънии.

D. Церандо дн картеа са титлатъ „Трансилванія ші лъкъиторіи съ“ дървиеще ачел кап пѣмаі ромънилор деспре каріи скріе аша:

Ромъниі дн Трансилванія сънт чеі маі античі лъкъиторі аі дъреі. Еі стъпънисеръ ші днтемеіесеръ зп принціпат, пе кьнд магіаріи дши днтінсеръ домніреа лор песте пѣнді дн векаа Дачіе. Ла марцініле апсене аі ачестеі провинціі домніа ші алді принці ромъни, кьм „Мълътоартъ“ ші „Глад“. Тоді тревъіръ а се траце дпайнтеа порокълві магіарилор, а кърор домніе дшпліні пе чеа а романілор. Ноіі венетічі пѣ се ашезаръ днтр'о сінгъръ парте а дъреі, ка дн Ыгаріа. Еі се днтінсеръ ші се ръспъндіръ престе тоате цінвѣтріле ачелеіаші, дар фъръ а се аместека къ стръвекіі лъкъиторі аі дъреі. Темеівл ачестеі деспърдірі, каре стъ ші пълъ а стъзі есте кърат релецеос.

Крецініствл пѣтрънсе шоарте тѣмпѣріѣ ла колоніціі romanі дин Дачіа. Дн Трансилванія се афлз інскріпціі дела апъл 274, деасъпра кърора стъ крѣчеа. Дела 325 с'аѣ пѣстрат зп пѣме Теофіл, „Епі-

скопъл Готілор,“ каре дин грешалъ саѣ аскріе Дачілор; ла 390 се ворвеще де зпъл Ніколае „епіскопъл Дачіеі.“ Ромъниі афлндъсе сънт інфлѣнда Бізанцълві (Константинопол) приміръ крединца гречілор ші магіаріи ла веніреа лор дн Трансилванія, днчепъръ асеменеа а дшвръдїша ачеа вісерікъ. Історічіі византіні спън, къ капъл ачестор осташи Гівла (Івліе) с'аѣ вотежат ла Константинопол; іар ла днтоарчереа са днтемеіе епіскопатъл дела Алва Івліа (Бълград). Пе кьнд магіаріи дн Трансилванія приміръ крединца дшвіншілор, копнаціоналіі лор дн Ыгаріа рідікаръ стеагъл католичіствълві. Дъпъ че рецеле С. Стефан примі короана сѣптъгъ дела Рома, авеа а сѣвтраце пе осташиі трансилваніи дела інфлѣнда Бізанцълві, каре о ші фъкъ. Де атънчі днтре магіарі ші ромъни се врзі десвінаре. Фрѣнташиі ачестор дин вртъ трекъръ дн чеата поілор стъпъні ші дши пъръсіръ вісеріка; дар попоръл пѣші пъръсі крединца, ші се ліні къртъ ачешш къ атът маі вѣртос, къ кът преодїі лор ера маі сърачі ші маі мѣлт прігоніді (persecutes)

Ромънъл пѣзіндѣшї релецеа са, дши пѣстръ ші датіпеле сале ші літва са. Токма центръ-къ еі се днфрѣнта къ за

попор ривал, каре дши авеа индивидуалита-
теа са, ромънші джк'ші пъзиръ осевител
лор характер ка о вистіеріе скъмпъ. Еї
пъпъ астьзі аѣ о лимъ къ тотел романъ,
ші ла еї се маї афлъ датині веки, каре де-
ла челелалте попоаръ romaniche с'аѣ пер-
дѣт къ тотел. Ынеме пѣме пѣгъне, кѣм
Флоріка (Flora), Дайна (Diana), Дайнада
сѣнт фоарте лъдїте дитре фемеї. Чеа
динтъіе дѣмїнекъ дїн Маїв ромънші църанї
о маї сервезъ прїн tradїcie ка сѣрвѣ-
тоареа Флорей; еї мерг ла кѣмп шї дн
пѣдѣрї, се джкѣпъпъ къ флорї шї къ фой,
ші се ре'нторк сѣлтѣнд ла сат. Кѣтръ
джчепѣтел верей днплѣнтъ дїнаїнтеа къс-
чїоарелор лор зп сѣл лѣнг къ пѣштѣф
de кренці шї de фѣн, пе каре'л пѣмеск
Arminden. Се крѣде, къ ачѣаста е о да-
тинъ романъ. Колонїції останаї дши серва
джчепѣтел апѣлѣї вѣтълїлор, рїдїкѣнд пайн-
теа зшїлор лор arma Dei seu Martis. Дж-
къ п'аѣ трекѣт ані чїпчїзечї, декѣнд ла дн-
гропѣчѣнї се ведеа праefїcae (плѣнгѣтоа-
реле), шї църанїї пѣ лїпсеск нїчї одатъ а
пѣне торцїлор кѣте зп ван дн гѣрѣ. Дж-
пѣратѣл Іосїф II. ка дѣштан че ера пе-
джпѣкат а кредїнцїей дешерте, шїѣ шѣрце
ачѣастъ датинъ; тотѣш зп фїѣз їзвїторїс
пѣ сѣфере а се днпортѣнта ал сѣѣ татъ,
пѣпъ а пѣї пѣне зп креїдарїс дої дн пѣ-
пъ. Сѣ адаоцем, къ ромънші пѣ скот нїчї
одатъ апъ дїн врео фѣнтѣпъ, фѣрѣ а пѣ
вѣрса дїн ачѣеа кѣтева пїкѣтѣрї пе пѣ-
тѣнт; еї къ ачѣастъ лївагїе днпрезпъ
оарешче кредїнцъ дешартъ.

Салтѣрїе ромънещї сѣнт de зрїме
романъ. Ынеме фїгѣрї шї адесеорї пѣсе-
тѣра сѣлтѣторїлор пе адѣк аїнїте дескрїе-
рїе салтѣрїлор антїче. Салтѣрїе лор вѣ-

деск (manifestant) totdeauna врезн кѣдет,
врео фаптъ; еле аѣ о днсемпѣчѣне de-
terminatъ. Аша салтѣл хѣдѣган каре есте
чел маї лъдїт, се паре къ джкїпѣіе рѣпї-
реа савїелор. Салтѣл кѣлѣшерїлор дн-
къ е фоарте карактерїстїк. Етїмологїї во-
їеск а шїї, къ ачелаш се сѣлта дн Coli-
sacem; алцїї сѣнт de пѣререа, къ ачелаш
есте зп салт de кѣлѣредї, саѣ маї кѣрат
„зп салт de каї.“ О tradїcie дї дѣ зп
джчепѣт пѣлт маї респектабїл, шї кѣвѣп-
тѣл ромънеск дн dedѣче дела collini salii,
скѣртат colli salii. Nicuport пе спѣне, къ
сѣлтѣторїї салїнї (зп фелїѣ de попї) авеа
зп темплѣ (капїше) пе Деалѣл квїрїнал
(дн Рома). Кѣтръ мїжлокѣл лѣї Априліе
сѣлта еї сѣнт кондѣчереа зпїї кап саѣ
Vates дитре пѣше кѣптече, каре дн тїм-
пѣл лѣї Орадіе авїа се маї пѣтеа днѣ-
леце. Сѣлтѣторїї ромънші поартъ пѣпъ
дн зїоа de астьзі ка шї romanїї дѣѣ кѣ-
реле днѣтѣвате къ пастѣрї de арапѣ крѣ-
чїш песте зпѣр; зпа дїн ачеле джкїпѣіе
кѣрела de савїе; — салтѣл лор, каре е
прївїт оарешкѣм de сѣнт дн днчеп кѣ
капетѣл лѣї Априліе саѣ дѣпъ Рѣсалиї, дн
лок de савїї авѣнтъ веде лѣнцїї, шї пе
кондѣкѣторїс шї'л пѣмеск вѣтаф. — Амї
сѣввїне зп салт, ал кѣрѣї пѣме пѣ мї'л
шїѣрѣ спѣне, каре днсѣ мїе'мї вѣтѣ ла
окї фоарте. Дѣпъ че сѣлтѣторїї пѣреке
мерсерѣ кѣдїва пашї дн ротогол, вѣрва-
цїї се дешѣрдїрѣ de фемеї. Ачѣсте дїн
зрпѣ мерѣеа зпа кѣте зпа пе лѣнгѣ вѣр-
вадї, шї се пѣреа къ кѣтѣ къ neodїхпъ
зп лѣкрѣ скѣмп. Вѣрвадїї се адѣнарѣ ла
зп лок шї мїшка дїн пїчоаре ка останаїї
дн марѣ, апої рѣзїмѣндѣсе дн лѣнцїе
лор веде фѣчеа сѣрїтѣрїї перегѣлате дн-

содите де стрігъри, ка ши кѣм ар продъче о вѣтъліе. Фемеіле дѣкъ тот маі пѣшіа тѣкънд ши серіоасе ка пѣще зѣбре. Дѣ зрѣтъ вѣрвадіі се дѣіентарѣ ла еле дѣтре мішкѣрі де вѣкѣріе, ка ши кѣм дѣпъ зп перікол таре с'ар фі реафлат, ши ле редѣсерѣ дѣ коріѣ, знде сѣлта тоці кѣ вѣкѣріа чеа маі вііе. Ачі се vede, че пѣтернікъ е традиція. Салтѣл ачеста есте о поетѣ дѣтреагѣ. Чіне шіе ла че інкѣрсіе де варварі есте ачела dedікат дѣтрѣ свеніре. — Шпеле салтѣрі аѣ карактер фоарте фѣріос. Де ачестеа въззів дѣтр'о зі ла дѣзна лѣпгѣ Клѣж, кѣнд пропріетаріѣл фѣкѣ ротѣнілор дін сатѣл сѣѣ зп оспѣц. Дѣпъ свпетѣл знеі мѣзічі сінгларе вѣрвадіі фѣкѣнд зп черк (ротогол, коріѣ), дѣші грѣтѣдірѣ веделе тот ла зп лок, сѣрірѣ дѣ свс, ши дѣченѣрѣ а стріга дін пѣтері. Ла дѣченѣтѣл фіекѣреі сѣлтѣрі вѣрватѣл тотдеазна дѣші іа пе сѣлтѣтоареа са де тѣпъ, фаче доі паші пайнте ши зѣл дѣдѣрѣпт, дар дѣ черк, дѣкѣт фіе-каре пѣреке віне іар ла локѣл сѣѣ. Апоі сѣлтѣторіѣл дѣші рідікѣ тѣна ши дама дѣпінсѣ де дѣпсѣл де кѣтева орі кѣ віочзне трече пе свпт ачешаш. Шпелі вѣрвадіі се адѣпъ ла міжлок, покпеск дін дедеге, сар дѣ свс, deodатѣ стаѣ іарѣ, се зітѣ ла пічоаре кѣ каре се пѣреа кѣ дѣчкаркѣ а форма фігѣрі пе пѣтѣнт; дѣтр'ачеа фемеіле лѣндѣсе зпа пе алта де тѣпъ, се дѣторк дѣчет дѣ ротогол; апоі сѣлтѣторіѣл іар' дѣші апѣкѣ фемеіа, о рідікѣ, о дѣтоарче, о ласѣ іарѣ пе о кліпїтѣ ка сѣ факѣ мішкѣрі, саѣ сѣші іа о пѣсетѣрѣ, ши ел іар се дѣтоарче ла сѣлтѣтоареа са. — Салтѣріле ачестеа тотдеазна мерг дѣпъ такт, де ши melodііле де тѣлте орі сѣат преа

копѣзѣ. Шпеле рефрѣне се репедеск дін рѣстїмп дѣ рѣстїмп ши ротѣніі ле дѣсоцеск кѣ плеспірі дін тѣпї, стрігѣнд дѣ версѣрі (дескѣптече), ши спзїнд лѣкрѣрі де глѣте сѣлтѣтоарелор лор саѣ ши прївіторілор. Ка семп а знеі галантеріі сінгларе сѣлтѣторіѣл дѣші апѣкѣ дама цапѣн де зѣрѣл еі чел делікат, ши аша о дѣпїоце дела сіне; кѣ ачеста дѣсешпѣ ел, кѣ о ласѣ ши дѣ тѣлѣтѣмѣце. Фемеіле салтѣ пѣрѣреа кѣ окїі плекаді дѣ жос; еле маі тѣлт мерг декѣт сар, пре-сте тот вѣдеск ретраѣере маі таре, дѣ време че вѣрвадіі салтѣ кѣ дѣфокаре педѣмерїтѣ. Дѣпѣрѣвѣтадіі де мішкаре ши де лартѣ, се паре кѣ зітарѣ тоате фігѣреле реглѣте; стрігѣ фоарте таре, рідікѣндѣші тотдеодатѣ фаца чеа вііе дѣ свс ши скѣтѣрѣндѣші лѣпїіле плете. Ла зрѣтѣ дѣпѣтре порѣл де пѣлѣере пѣ маі везі декѣт пічоаре гоале, опїнчі, чїсте галѣене, пегре, рошіі, каре се аместекѣ, се дѣпїнг ши ват дѣ пѣтѣнт.

Чїтіторіѣл сѣ пѣ се тіре, кѣ ворѣеск аша пе ларг деспре салтѣріле ротѣне; еле дѣ адеѣр аѣ о таре дѣсемпѣтате. Салтѣл есте чеа маі де фрѣнте петречере а дѣранїлор транспанї. Еї дѣ тоате дѣтїнечіле мерг ла віртѣл (кѣрчѣта) сатѣлї, ши дѣра дѣтреагѣ саре дѣпъ лѣзѣта (четера) дїганѣлї. Сѣлтѣторїі вѣпї сѣпт фортеспектаді, ши афлѣ зшор тіресе, пептрѣ-кѣ жѣпеле фетїде кѣ тѣрїтатѣл пѣ се лапѣдѣ де плѣчереа ачеста. Еле ащѣапѣтѣ ка сѣ ле дѣкѣ дѣ тоатѣ дѣтїнека ла вірт; апоі се ши дѣгрїжеск сѣ деа де зп вѣрват сѣлтѣторіѣл вѣп. Талентѣл салтѣлї дѣтре ачесте дѣпѣреїѣрѣрі пе ачі де пѣ е зпа дін віртѣділе кѣсене. — Шпелі

се афлѣ ши сълтѣторі дін месеріе (ex professo), каріи ѣмѣлѣ дн чете дін сат дн сат ши салтѣ ка смінтіді де міате. Еї се кред а фї домпідї де некзратѣл, ши сътепї, іар маї вѣртос фетеїеле, дї мілзеск віне. Ън сълтѣторїѣ вѣн, каре е осѣндїт ла фокѣл де вечї! Аѣ пѣ е ачеста темейѣ де ажѣис пентрѣ мілостівїре? Ла ѣн орѣшел апѣме Тїѣш афлаїѣ шепте сълтѣторї апѣкаді де некзратѣл, каріи ѣмѣла прїн діпѣтрїеле Бѣлградѣлї. Еї спѣнеа дн гѣратаре, кѣ дракѣл ва лѣа пе ѣпѣл дїн еї кѣ трѣп кѣ тот; ачеста дндоїа компѣтїміреа прївїторїлор. Еї дн адеѣѣр сълта фортѣ віне ши прївїа кѣ ѣн фелїѣ де трѣфїе ла віедїї оаменї, карїи се пѣреа кѣї ваїерѣ. Есте фїреѣе, ка ачестрам де кѣщїг сѣшї аїѣѣ чїнстїторїи сѣї. Дндрѣчїдїї пѣ лѣкрѣ, ши дн дрѣмѣл лор даѣ де оаменї прїетїношї кѣм ши де креїдарї кѣ прїсос. Се днпѣтпѣл пѣреа де мѣлте орї, кѣ дѣпѣ че сълтѣторїи аѣцентарѣ ѣн рестїтпн хотѣрѣѣт дѣпѣ дракѣл, дншї днкеїе кѣрареа кѣ кѣсѣторїа, ши дїн стареа лор де маї пайте пѣ пѣстрѣазѣ маї мѣлт нїмїк, де кѣт о фаїмѣ пѣндоїтѣ де хѣрпїчїе ши градіосїтате.“

„Ромѣнїи скѣпаді авїа де сѣпт шервіе, сѣпѣшї ла преодї сѣрачї ши пѣнѣвѣдаді аѣ тоатѣ кредїнда дешартѣ а попоарѣлор семї-чївїлізате. Оаменїа кѣрор спрїичеле се днвїпѣ ла мїжлок ле сѣпт лор кѣ препѣс, ачєїа аѣ окїї рѣї (deókje). Сѣпт ѣмеле зіме а септѣмѣпєї, кѣм е марца ши віпєреа, днтрѣ каре зімеле реле аѣ пѣтере свпра-патѣрамѣ. Спрє сѣарѣ, адїкѣ пе кѣнд се апропїе мїнѣтеле де ашї перде пѣтереа пе ачєа зі, дншї дндоїеск рѣѣтата дн контра віедїлор оаменї. Аша дн

ѣмеле діпѣтрї се пѣзеск а ешї дѣпѣ а-пѣсѣл соарелїї спре а пѣ авєа врео пѣпасте кѣ „Мардолеа.“ „Дѣкѣте Мардсеара!“ есте ѣпѣл дїн фраселе кѣ каре днжѣрї пе чїнева. Кѣт пентрѣ фертекѣтоаре, еле фїреѣе віазѣ пѣмаї спре а фаче рѣѣ; дїн порочїреа еле се пот кѣноаѣе, пентрѣ-кѣ фертекѣтоареле аѣ кѣте о коадѣ ѣнеорї сѣпдіоарѣ, іар алтеорї аколо, ѣнде арє ши дракѣл а са. — Дн архївеле комїтателор се афлѣ процесѣрї фѣкѣте асѣпра фертекѣтоарелор (стрїгоаїе), каре ар фї фоарте кѣрїоасе, дакѣ п'ар фї пѣреа днфїорѣтоаре. Маї вѣртос ромѣнїї ера, карїи ера пѣрѣдїї ка фертекѣторї. Дакѣ спр. п. пепорочїдїї авєа вреѣн пѣѣел саѣ врео патѣ пѣагрѣ пе трѣп, ера фоарте грѣѣ аї скѣпа де препѣсѣл, кѣ п'ар фї фертекѣторї. Се щїа ка сїгѣр, кѣ дракѣл пѣ сїмте нїчї о дѣрєре ла локѣрї ѣнде пелеа авєа вреѣн семп. Пентрѣ ачєа пѣ лїпсїа а фаче прове пѣтѣроасе спре а се днкрѣдїнда де пѣсїмдічѣнеа дндрѣчїтѣлї. Ла 23. Ізліе 1728 се арсерѣ ла Сегедїн дн Ънгарїа шесе фертекѣтоаре, днтре каре се афла ѣн вѣтрѣн де оптѣчї ши дої анї, каре фѣсесе дерегѣторїѣ ла ораш. Дн ачєааш зі се арсерѣ ла талѣл Тїсеї шепте фертекѣтоаре пе рѣг. Пѣпѣ ла а. 1739 фертекѣторїи пе ла Арад ши ла Цїѣла се жѣдека прїн проѣѣ де апѣ. Дакѣ пота, дї да тордїї, пентрѣ-кѣ се кредѣа, кѣ элементѣл кѣрат лапѣдѣ пе віноват. Тот че авєа пѣрѣдїї а фаче маї віне, спре ашї компрова пѣвіновѣдїа ера ка сѣ се пече. Нѣмаї ла а. 1758 свѣт Марїа Тересїа, днчепѣ гѣверпѣл австрїак а пѣне капет ачестїї фелїѣ де есекѣдїї. Ел опрї пе жѣдекѣторї а днчєне врео жѣдекатѣ асѣпра фертекѣторїлор фѣрѣ днпѣтерпїчїре лѣатѣ дела капчеларїа кѣрїеї.“

„Ромънїи знеорї кред, къ кзтаре орї кзтаре ом къшзлъ сечетъ, саъ къ адъче плѳіе *). Къпоск зп ботанїст прокопсїт, каре дптръ зна de зїле авїа скъпъ de сътенї. Ачелаш ервѣрїа не зп деал, нїще трекъторї дп зѣрїръ. Ла дпченът еї пз пзтеа осевї форма фїїндеї вїе не кареа о vedea дїп депъртаре; дпсъ къ дпчетъд, вздетънд ла ведїїле преа къпоскете дп сат дшї пзсеръ дп кап, къ еї ар фї dat de зп лъп. Дечї апъкъ а гонї не лъп; дпсъ кътъ мїраре дї къпрїнде не кънд дп лок de лъп се рїдїкъ о фїїндъ омепеаскъ. Нзмаї зп стрїгоїз дшї пзтеа скїтѣва форма аша. Бїетъл еотанїст, рекъзънд дїп дпълдітеа щїїндеї, се vedea преа рѣъ тратат. Дїп порочїре о тръсѣръ трече не аколо, шї ел фѣ скъпат ла времѣ възпъ. Мї с'аъ спѣс, къ нїще сътенї ромънї темъндъсе кзткъ дптре еї с'ар афла фертекъторї, дптр'о сеаръ пзсеръ дп вїсерїкъ атътеа ѳле плїне de лапте, къте вачї ера дп сат. Еї ера сїгѣрї, къ вор дескоперї не фертекъторї, пентрѣ-къ лаптеле дела вачїле ачелора тревзїа съ се пѣрїаскъ неапърат песте поапте.**)

*) Шоломопарї. Ам къпоскът зп ом вътръп дїп сатъл Чѣѣд лъпгъ Блаж, каре адъна въледї дппредїѣр de сїне, ле аръта кзрѣл порїлор шї ле мїнцїа, къ ел порънчеще порїлор шї фълдерелор ка съ еасе дїп кеїа Тѣрзеї. Сътенашїї кредѣа вътръпълвї шї аша сзперстїгїа се дпкзїѣа дїп мїка прънчїе дп тїпереле лор інімї. Реч.

**) Ачестѣ дѳъ пзпѣрї дїп зрптъ сѣмт традъсе рѣъ дп пепдеще, дънд зп дпцелес къ тотъл осевїт de ал орїціналълвї франдоз, ка нї кзп тоцї ромънї ар фаче къ лаптеле аша шї прѣтвгїнденї. Реч.

Знеорї лзкрърїле ачестѣа сзперстїгїоасе се аместекъ къ крънченїї. Еї дпморпъп-тъ не фертекъторї ка шї не алцї рѣпо-садї; дар de кзтѣа с'ар лъдї фамїа, къ еї с'ар фї арътат дп сат сѣпт форма врезпѣї вїетъдї, ле дескїд морпънтъл шї ле стръ-пзпг трѣнъл морп къ зп пар, пентрѣ-ка съ пз маї поатъ ешї.

(Ва зрпа.)

ФРАГМЕНТЕ ДИТР'О НОВЕЛЪ ДН-ТИТЪЛАТЪ КЪЛЪГЪРЦА. *)

Ачѣаста ера дп времѣа Домпнїѣ фе-рїчїтълвї, саъ de вредї маї вїне а непорочїтълвї прїнд Костантїн Брѣпковѣанъл, не каре л'ам къпоскът дп вїадъ шї л'ам плъпс дъпъ моарте.

Съ не адъчем пздїп амїнте de пзте-реа фамїлїї лвї; de пепътърателеї вогъ-дїї; de дълчедїле зпѣї лъпцї вїедї плїне de десѳътѣрї шї vom мѣртѣрїсї къ соарта пз пзтеа фаче нїмїкъ маї мълт пентрѣ зп Крїс модерн. Апої съ не дптоарчем къ гъндъл дп капїтала сълтанїлор ла леат 1714, съ vedem зп вътръп къ о фїзіогно-пїе мѣреадъ, къ варѣа лъпгъ, къ пѣръл алв, че дї къдеа дп плете не змерї, дп-пайнтънд кътре локъл осъндеї, околїт de фїї шї de непоцїї сѣї; съ vedem капетеле ачелор копїї къзънд къте зпъл, зпъл, дп-пайнтѣа вътръпълвї, шї сѣндцелѣ лор стро-

*) Кълъторъл, каре ш'а дат словозѣнїа а дп-дрѣнта стїлъл чел векїз шї алевое de дпдѣ-лес ал ачѣцїї повелъ, п'а гъсїт къ калѣ а дппайнї дела сїне пѣрдїле че лїпсѣск дп манъскрїптъл дїп каре а лзато.

mind хайеле непорочитѣлѣ татъ, мартър деснѣдеждѣт ал сѣжршитѣлѣ лор; съ'л vedem дп минѣтѣл морѣи арвнкѣнд о дѣ- рероасъ прѣвѣре асѣпра челѣ дп зртѣ коп- нл каре маї рѣтѣсесе, дмгерѣдѣшжѣнд'л чеа дп зртѣ дпгерѣдѣшаре шї дптинжѣнд капѣл ла сатѣрѣл деалатѣлѣ; съ ле vedem ачестеа, шї vom зиче кѣ зп философ: Нѣ феричї пе нїменї дпайнѣа сѣжршитѣлѣ. Дар кѣражѣл кѣ каре шїѣ а мѣрї шї ста- торнїчїа че авѣ дп релїчїа са фѣрѣ вред- нїче де векїз креѣдїн шї спѣларѣ о крїмѣ*).

„Família Корвенїлор ера зпа дпн че- ле маї дпсетнпате але дѣрїї сѣвт domnia ачестѣ прїнд, шї соѣїа марелѣї логофѣт Корвеанѣл, пе лѣнгѣ о вѣлѣтате фїреаскѣ авеа ачел дѣх де мїлостенїї шї фачерї де вїне, каре дп довѣндїсе дп соѣїататеа прїндеселор Брѣжковенїче. Пентрѣ вїсе- рїчї маї алес, нїчї о жѣртѣс пѣ і се пѣ- реа маре, шї тоатѣ пѣререа де рѣѣ дї ера кѣ пѣ поате съ дпкїне ла тѣлѣстїрї атѣтеа мошїї кѣте ар фї dorїт. Локѣл де дптѣлнїре ал кѣлѣгѣрїдїлор дпн тоате пѣрѣїле ера каса еї, сїгѣре фїїнд кѣ вор гѣсї аколо тот ажѣторѣл шї дплеснїрїле де каре ар авеа тревѣїндѣ.

Добѣ фете шї зп вѣїат алкѣтѣїа ачеа- стѣ фамиліе. Фата чеа маї маре Елена, дп вѣрстѣ де 17 апї, ера пѣ пѣмаї фрѣ- тоасѣ, пѣ пѣмаї моѣенїсе калїтѣїле сѣ- флетенїї але мѣмесї, дар съ афла дпкѣ дпподовїтѣ кѣ дпвѣдѣтѣра кѣтѣ съ пѣ- теа довѣндї пе ачеле времї. Мѣлѣдї тїнерї с'ар фї сокотїт порочїдї съ о іа де соѣїе,

дар атѣнчї зестреа пѣ ера чеа дпнтѣї коп- дїчїе а кѣсѣторїї, шї еї ар фї врѣт маї дпнтѣї съ се дпкредїндезе де пот фїплѣ- кѣдї, лѣкрѣ кам аневое дптр'о време кѣнд адѣлѣрїле ера рарї, шї кѣнд фетеле де- парте де дпкїнѣчївнеле челе вїклене шї интересате але вѣрваѣлор, п'авеа алѣт соѣїетате декѣт а мѣтелор саѣ а товарѣ- шелор де копїлѣрїе. Апої кѣт, прїп тоате ачесте гревѣдїї, тѣлѣрѣл Леврдеанѣ гѣсї прїлеж а фаче пе Елена съ гѣндеаскѣ ла дѣксѣл; ачестата есте секретѣл аморѣлѣї, шї дп кѣпоск тоѣї ачеїа каре аѣ ївїт вреодатѣ. Ел пѣ ера маї фрѣтмос декѣт чеїмалѣдї тїнерї, дар съ deosїbeа дп мѣлѣдї- теа лор прїп нїѣде sentїmente romantїche шї зп характер кавалереск, дарѣрї де о потрївѣ преѣвїте де фетеї, чел дпнтѣї пентрѣ-кѣ рѣспѣнде ла вїаѣа лор де їлѣзїї, шї чел де ал doїлеа, пентрѣ-кѣ фетеїле пентѣнд довѣндї сїгѣре слава, ївѣск кїар зшѣра еї дп ачеїа каре о аѣ, саѣ каре съ пар вреднїчї а о авеа. Шї тѣлѣрѣл амо- реѣ съ deosevїсе дп вѣтѣлїа дела 21 Авг. 1690, вѣтѣлїе дп каре рошѣнї кѣшїгасерѣ о вїрѣїндѣ стрѣлѣчїтѣ асѣпра петѣїлор.

Апої, афарѣ де ачесте кѣвїпте, поате кѣ Леврдеанѣл авеа факѣлтатеа а ївї маї мѣл декѣт алѣдїї; поате кѣ пѣтрѣндереа фетеїаскѣ дескоперїсе дп ел о інїмѣ тѣ- пѣрѣ шї непрефѣкѣтѣ. Адевѣрат дп а- дѣлѣрї ел нїчї одатѣ пѣ поменеа пѣтеле Еленї, ва дпкѣ се пѣреа а черка зп фел де сѣлѣраре шї тѣнїе, кѣнд азїа пе алдї пѣтѣрѣнд фрѣтѣсегїле еї; дар пентрѣ а- чел че с'ар фї интересат сѣї афле секре- тѣл, кїар пѣртареа ачестата ар фї фост о доваѣ. Орї кѣт ва фї, Елена азїсе вор- вїнд де дѣксѣл; дп вѣзѣсе де кѣтева орї

*) Се зиче кѣ К. Брѣжковенѣл ар фї фост з- нѣл дпн прїчїнїторїї морѣїї зпайѣлѣ сѣѣ Шерван II.

С Ъ В Е Н И Р Ъ Л.

Не асть мовіліць, сімвол ая вечнічіей,
 М' афлам одіноарь — дар кьнд . . ам ші зїтат,
 Сьпєс ачелор сімдзрї шї невіновьдіей,
 Чє атєпчі ка тотд'агна дп сіпз'мі с'а пьстрат.

Ачєа фрѣмоась време de armonie пліпъ,
 Ачєл zestimn de чеасьрї. Ах! поате п' о маї фї!
 Дп darn отєл адєаптъ, дп darn ел маї сьспїпъ
 De зїлєлє трєкѣтє чє п' аѣ а маї veni!

Прѣккѣдл чє 'п арїпъ інсекте скортолєцє
 Сперєазь, дпсь оаре гьндєцє ел маї тьлт?
 Шї пасєрєа дїп кодрѣ чє 'п кьшкь лькѣцє
 Маї властєтъ пє крѣзїї чє пєпєлє 'їаѣ стьлт?

Чєл чє а кьлкат пє розе, ажєпс ла єарна вієцєї,
 Кьнд мердє de с' адапъ ла зндє de їсвор,
 Кѣ чє сімдїрї гьндєцє ла зїлє а тїпєрєцєї
 Чє аѣ кьрс прєкьт се ськьрцє пьрѣл сьпт пїчор!

Дар чєл чє компьрєазь дп тьпгьрїї сєкрєтє,
 Кѣ пє індїферїндъ, жєнїєа са de їєрї;
 Ачєл чє ла віртѣтє гьндєцє маї кѣ сєтє,
 Шї 'шї vedє віиторѣл трєжїт de мїї дьрєрї;

Бїміт de лігардїєа чє сьфлєтѣї хрѣпєцє
 Сє зїтъ дппрєжьрїї шї зїчє ліпїціт:
 „Ах! карє є зрїгорѣл чє тоатє кьртѣцєцє,
 Сьї чєр ка сь'мі дєслєцє гьндїрї чє м'аѣ зїміт?

„Грѣвїдї кьрьнд а трєчє, о чеасьрї фьгьтоарє!
 Тьржїдї а воастрє зрїтє чє сьфлєтє аѣ врьсдат
 Ка зндє de торєнтє дп валє кьргьтоарє
 Чє тьржє тьлпїчє чє 'п дєал аѣ флзгьрат.

„Вєдї трєчє вої, о чєасьрї! дар асть мовіліць
 Чє є мартьрѣ пльчєрєї чє оdatъ ам гьстат,
 Дпї амїптеазь вєчнїк кьт вьндєа копїліць
 Odatъ пє аїчє трєкьнд м'а 'птімпїнат!

„Дє'шї зїтъ фїѣл тьма, шї рєвзл лівєргатєа;
 Дє'шї зїтъ фїломєла кьптарєа de пльчєрї;
 Еѣ пѣ зїт фєрїчїрєа чє акьт сіпгьрѣтатєа,
 Аїчє 'мї о аратъ кѣ врасдє de дьрєрї.

„Дар ваї! о фєрїчїрє зрїматъ de осїндъ
 Е змьра зпор вієсрї чє 'п клїпъ дїєпгьрьнд.
 Ськьптєє чє аратъ 'п а зндєлор оглїндъ
 А хаосьлїї поартъ мортьпнтєл дєскїзьнд.

„Ашєа 'мї адѣк амїпте de фоаста фєрїчїрє!
 Гьндїнд ла дьпса пьмаї дьрєрєа мєа амїп:
 De шї о тьпгьрєрє ла асть сьвєпїрє
 Ъмї дь пє вьзє зїмвєт шї 'п іпїмъ сьспїв.

„Ерєм копїл сьвьрдєлнїк, їзвїам дєшєртчїѣпєа,
 Мь дєсфьтам дптрьпса ка 'п лєагьпєл тьтєсєк;
 Нєвіноватєл жєпє дпшї крєдє сльвїчїѣпєа
 Сїстєм de адєвьрьрї. . . Еѣ пѣ тьгьдѣсєк.

„Аїчї пє мовіліць, прївїам ла флорїчєлє. . .
 О! кьт сьпт de фрѣмоасє! — зїчєам дптр'єп дєлїр;
 О жьпъ копїліць дп жєкьрїлє тєлє,
 Ерєм обжєт фєрїчє . . . чє дьлчє сьвєпїр!

„Кьнд ть пьтїа пє пьтє; кьнд дпї зїчєа їзвїтє!
 Кьнд сь зїта ла мїпє фьр' а сє 'ндєстєла;
 Кьнд дп зїмвїрї фрѣмоасє кѣ вьзєлє стропїтє
 De роа тьлцьтїрєї аморѣл єспїма;

„О! еатъ крєаторѣл а фєрїчїрєї тєлє!
 — Зїчєам . . . крєдєам а зїчє . . . de пѣ, поатє
 сімцїам —
 Атєпчі тїндєам зрєкєа ла кьт de фїломєлє,
 Шї кьнд рєтѣпєам сіпгьрєла лєпъ ть зїтїам.

„Грѣвїдї кьрьнд а трєчє, о чеасьрї фьгьтоарє!
 Тьржїдї а воастрє зрїтє чє сьфлєтє аѣ врьсдат,
 Ка зндє de торєнтє дп валє кьргьтоарє
 Чє тьржїє тьлпїчє чє 'п дєал аѣ флзгьрат.“

De поатє сьвєпїрєл с'адѣкь вр'о дьрєрє,
 Е пьмаї пєптрѣ чєла чє сіптє фєрїчїт . . .
 Ъп вьпт акьма трєчє шї сьвєпїрєл пїєрє
 Кѣ змьра дїп мортьпнтєл ачєї чє'а їзвїт.

1845. Ноємврїє 5.

Г. Сїоу.